

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Московського районного суду міста Харкова

10.07.2024

Харків, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.07.2024 здійснено відвідування Московського районного суду міста Харкова (далі – суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Червякова Оксана Вікторівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Харківській області;

Бохвалов Андрій Михайлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – керівник групи НПМ;

Цвеліх Максим Павлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Деркач Діана Вікторівна, регіональний координатор по взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Ключарьов Костянтин Олегович, представник громадської організації.

Суд розташований за адресою: проспект Ювілейний, будинок 38-Е, місто Харків, Харківської області, 61005.

Голова суду – Осадчий Олексій Віталійович, керівник апарату суду – Єжела Олена Вікторівна.

Московського районного суду міста Харкова є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розташований в двоповерховій будівлі (фото 1). Вхідна група будівлі суду обладнана відповідною конструкцією для маломобільних груп населення (пандусом). Мається під'їзд для автомобіля конвойної служби, який обладнано боксом для заїзду спеціального автотранспорту варту та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених з окремим входом в конвойну кімнату (фото 2). Приміщення для конвою знаходиться на першому поверсі, обладнано металевими дверима з оглядовим вічком. В наявності кімната для особового складу. У вартівому приміщенні встановлено відеонагляд до залів судових засідань та сигнально-переговорний пристрій з залами судових засідань (фото 3, 4). В суді наявні 2 камери для тимчасового утримання обвинувачених (підсудних), засуджених (1 – 8,4 м², 2 – 8,4 м²), лави в камерах закріплені до стіни, двері камер обладнано замками камерного типу, оглядовим віконцем,

обмежувачем відкриття дверей, в камерах тимчасового утримання встановлена примусова вентиляція (фото 5).

Громадський порядок та захист усіх учасників судового процесу забезпечують співробітники Служби судової охорони (фото 6).

На час візиту в суді було 9 осіб, які знаходились під вартою. Групи НПМ поспілкувалась з усіма особами, які мали бажання спілкуватись. Від одної особи було отримано письмове звернення.

Слід зазначити, що в ході проведення відвідування керівник групи НПМ в межах компетенції та відповідно до Регламенту організації та здійснення регулярних відвідувань місць несвободи для виконання функцій НПМ в Україні, затвердженого наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 02.06.2023 №60.15/23, поінформував Кошаренко Станіслава Євгеновича, начальника конвою суду про підставу та мету відвідування НПМ, представив всіх учасників робочої групи НПМ, організував пред'явлення ними службових посвідчень та доручень Уповноваженого на участь у відвідуваннях НПМ, повідомив про повноваження і завдання учасників групи НПМ.

Незважаючи на те, що в приміщенні конвою розміщено матеріали про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, процес спілкування з особами, які знаходились під вартою без участі третіх осіб затягувався через необізнаність начальника конвою з нормами Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон), Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі – Конвенція), Факультативного протоколу до Конвенції та інших нормативно-правових актів, які визначають мандат національного превентивного механізму, у тому числі щодо опитування осіб, яке здійснюється за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування, зазначених у пункті 5 статті 19¹ Закону.

Тільки після телефонної розмови Червякової Оксани Вікторівни, представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Харківській області з керівництвом батальйону конвойної служби Головного управління Національної поліції в Харківській області групі НПМ надано можливість спілкування з особами, які знаходились під вартою за відсутності третіх осіб.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 18.11.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ встановлені порушення: права осіб на гідні умови тримання, права осіб на захист, права осіб на рівний доступ до правосуддя, права на забезпечення безпеки.

Виявлені недоліки та порушення, виявлені за результатами попереднього відвідування, усунуті частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України, Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність)).

1. Групою НППМ зафіксовано факт порушення вимог пунктів 5.3, 6.1.2, та 6.3 ДБН Інклюзивність, приміщення суду не обладнано внутрішніми пандусами та підйомними пристроями, у зв'язку з чим маломобільні групи населення, без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залу судових засідань та приміщення суду.

Порушення права осіб на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди»).

2. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН Суди), де визначено, що кількість камер для обвинувачених (підсудних), засуджених слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано десять залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано тридцять камер. Натомість в суді в наявності лише дві камери для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

3. Крім того, групою НППМ зафіксовано одночасне знаходження 8 осіб в одній камері, площа якої становить 8,4 м², що становить 1,05 м² на особу при міжнародній та національній нормі – 4 м².

Порушення права на забезпечення безпеки у суді (Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу та № 2012/29 ЄС від 25.10.2012 про дотримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів, стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України, ДБН Суди та Державні будівельні норми В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту»).

4. У порушення вимог пункту 6.5.3 ДБН Суди та пункту 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду

України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція з організації конвоювання) у приміщенні варти відсутня металева шафа, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камери, спеціальних засобів та службових документів, відсутня шафа для посуду і продуктів харчування.

5. У порушення вимог пункту 7.1.10 ДБН Суди та пункту 13 Інструкції з організації конвоювання маршрут конвоювання обвинувачених, підсудних (засуджених) від камери до залу судових засідань не ізольований, конвоювання здійснюється не закритим для сторонніх осіб коридором. Коридор, по якому здійснюється конвоювання обвинувачених, підсудних (засуджених) не має кнопок звукової сигналізації.

6. У порушення вимог пункту 8.3.7 ДБН Суди в середині камери тимчасового утримання підсудних (засуджених) встановлений ліхтар, доступ до якого не обмежено за допомогою металевих ґрат або сітки (фото 7).

7. У порушення вимог Державних будівельних норм В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту» та Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, на момент відвідування тимчасове укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування громадян у разі оголошення повітряної тривоги, в суді не облаштовано. Найближче укриття знаходиться за 200 метрів від суду.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН Суди).

8. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводиться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі

консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Територіальному управлінню Державній судовій адміністрації України в Харківській області:

1.1. Опрацювати питання щодо реконструкції будівлі Московського районного суду міста Харкова та обладнання його приміщення у відповідності до вимог ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» та ДБН 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення»;

1.2. Обладнати кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими);

1.3. Розробити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених), обладнати коридор, по якому здійснюється конвоювання підсудних (засуджених) кнопками звукової сигналізації;

1.4. Забезпечити необхідною кількістю камер для підсудних (засуджених) з розрахунком 3 камери на 1 залу судових засідань для розгляду кримінальних справ;

1.5. Забезпечити приміщення варту металевою шафою, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камери, спеціальних засобів та службових документів та шафою для посуду і продуктів харчування.

2. Московському районному суді міста Харкова:

2.1. Обладнати приміщення камери тимчасового утримання підсудних (засуджених) ліхтарем, доступ до якого обмежено за допомогою металевих ґрат або сітки;

2.2. Облаштувати у будівлі суду найпростіше укриття.

3. Батальйону конвойної служби Головного управління Національної поліції в Харківській області:

3.1. Ознайомити працівників конвойної служби про повноваження та права Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, НПМ.

До звіту додаються наступні документи та матеріали: фото отримані за результатами відвідування Московського районного суду міста Харкова на 4 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Андрій БОХВАЛОВ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

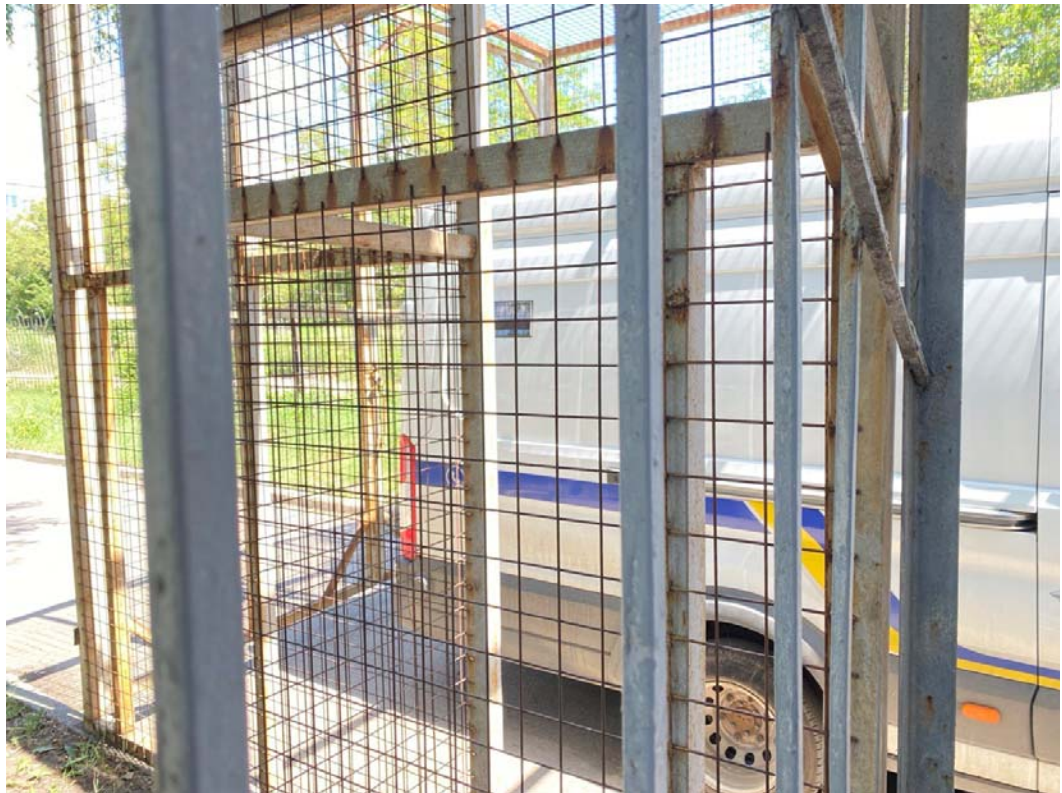

Фото 3

Фото 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Φοτο 7

